

ROLUL SERVICIULUI DIPLOMATIC ÎN „OPEN GOVERNMENT”. CAZUL REPUBLICII MOLDOVA

Iuliana Vîrlan*

Abstract: *The purpose of this article is to present how „Open Government” values and principles are implemented by the diplomatic service of Moldova, particularly in regards to their work with civil society and citizens’ participation in policy-making. Republic of Moldova has made significant steps ahead towards its EU integration Agenda, but it is still in transition phase. The young state is still confronting with several challenges related to the implementation of the democratic principles and values. Republic of Moldova is a member of the Open Government Partnership (OGP) since 2011.*

Keywords: diplomatic service, Open Government, Open Government Partnership, Republic of Moldova, citizens.

Politica externă a Republicii Moldova pe plan internațional începe să se dezvolte odată cu desprinderea acesteia de URSS. Republica Moldova și-a declarat independența la 27 august 1991, astfel, a devenit subiect al dreptului

---

* Doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM); e-mail: iuliana.virlan@gmail.com.

internațional prin desfășurarea procesului de recunoaștere de către alte state și stabilire a relațiilor diplomatice. Primul stat, care a recunoscut independența Republicii Moldova, imediat după proclamarea independenței, a fost România.

Țara fost acceptată ca membră a OSCE la 30 ianuarie 1992, Europa luând astfel act de cunoștință despre existența sa. La 2 martie, 1992, Republica Moldova (RM) devenit membru cu drepturi depline al ONU. În scurt timp, a fost recunoscută oficial de 112 state ale lumii, ceea ce i-a permis lansarea procesului de înființare a misiunilor diplomatice peste hotarele țării.

Înființarea serviciului diplomatic al Republicii Moldova a fost un proces complicat, deoarece nu existau norme juridice care să permită înfăptuirea funcțiilor externe, lipseau cadrele diplomatice profesioniste, lipsa de experiență de lucru în domeniul relațiilor internaționale, dar și o bază de date privind normele și principiile dreptului internațional. Dat fiind faptul că, în calitatea sa de republică unională, RSSM avea Minister al Afacerilor Externe, ale cărui funcții se limitau la așa-numitele „relații de prietenie între orașele înfrățite”, paralel cu înființarea misiunilor diplomatice a început procesul de reorganizare a instituțiilor statale de specialitate. În pofida tuturor dificultăților, RM a reușit să organizeze serviciul diplomatic, care are drept scop promovarea politicii externe și realizarea sarcinilor fundamentale ale acesteia.

În vederea creării unei baze juridice pentru înființarea și activitatea misiunilor diplomatice, la 4 august 1992 a fost adoptată Legea cu privire la statutul diplomatic al Republicii Moldova în alte state. La 27 decembrie 2001 a fost adoptată Legea privind serviciul diplomatic, care a sistematizat procedura de numire a ambasadorilor. Alte acte care constituie fundamentele juridice ale serviciului diplomatic sunt: Constituția Republicii Moldova, Legea cu privire la Statutul consular, tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv Convenția de la Viena cu privire la relațiile diplomatice și Convenția de la Viena cu privire la relațiile consulare.

„Prima misiune diplomatică a fost inaugurată la București, în ianuarie 1992, în frunte cu ambasadorul Aurelian Dănilă. În 1994, funcționau primele 8 ambasade: în România, SUA, Austria, Belgia, Rusia, Belarus, Bulgaria, Ucraina și o reprezentanță permanentă la ONU. Iar în anul 1997 activau 14 misiuni diplomatice, ele fiind inaugurate în statele cu care Republica Moldova întreține relații de prietenie și exista un anumit nivel de colaborare în domeniile economico-comerciale și politice”¹.

În prezent, RM este reprezentată de 44 misiuni diplomatice: ambasade, reprezentanțe diplomatice permanente, consulate generale și consulate. Țara are stabilite relații diplomatice cu peste 140 de state.

¹ Valentina Teosa, Grigore Vasilescu, Emil Ciobu, *Serviciul diplomatic: teorie și practică*, Chișinău, CEP USM, 2010, p. 79.

Inițial, pentru Republica Moldova, o trăsătură distinctă o constituia promovarea femeilor în calitate de ambasadori. *„În perioada anilor 1995–2009, în funcția de ambasador au fost promovate 11 femei: Iulia Gorea-Costin, Natalia Gherman, Raisa Grecu, Lidia Guțu, Victoria Ifodi, Mariana Durleșteanu, Natalia Solcan, Larisa Miculeț, Tatiana Lopicus, Zinaida Kistruga, Daniela Cujbă”².*

Ancorarea Republicii Moldova în dezvoltarea vectorului european constituie un deziderat fundamental al politicii interne și externe a țării și a Guvernului. Aceasta înregistrând rezultate preponderent pozitive, angajând societatea într-un val plin de speranțe legate de perspectiva integrării europene. Interesele obscure ale unor forțe politice de la Chișinău, au făcut ca statul să fie mult mai izolat pe arena internațională, au intensificat crizele politice și polarizarea nejustificată a societății RM. În consecință, s-a ajuns la reluarea dilemei de alegere în termeni de opțiune geopolitică: integrarea europeană sau eurasiatică. Cu toate acestea, rezultatele alegerilor prezidențiale din 2020 și a alegerilor parlamentare din 2021, au demonstrat că o mare parte a populației optează pentru o politică externă pentru plasarea Republicii Moldova pe harta societăților europene mai dezvoltate și mai europene. Aceasta constituind scopul strategic al RM în etapa actuală, iar realizarea obiectivelor stabilite este imposibilă fără un serviciu diplomatic contemporan.

Din 2010, autoritățile de la Chișinău au început să promoveze o agendă pro-europeană. În anul 2014 a fost implementat Acordului de Asociere, liberalizarea regimului de vize și integrarea treptată în piața internă a UE, astfel de facto a avut loc integrarea Republicii Moldova în spațiul politic și economic european. În perioada anilor 2016–2020, Igor Dodon, fostul Președinte a fost ocolit pe arena internațională, din cauza declarațiilor anti-europene, anti-române, anti-ucrainene și anti-americane. Astfel, capacitatea diplomatică de a dezvolta relații bilaterale cu partenerii cheie a fost limitată.

„Fiecare, vizită a actualei Președinte a RM, Maia Sandu, este examinată minuțios și există o presiune constantă pentru a privi călătoriile străine prin prisma rezultatelor cuantificabile imediate. Orice beneficii semnificative ale politicii externe necesită eforturi diplomatice multiple și susținute, nu doar convorbiri telefonice sau deplasări ocazionale în afara țării. Politica externă constituie un proces în care trebuie să investești mult astăzi pentru a obține rezultate concrete în câteva luni sau câțiva ani. În acest sens, diplomația activă este o investiție care a adus deja câteva rezultate imediate, de exemplu, accesarea primelor tranșe de vaccinuri atât de necesare Republicii Moldova în perioada pandemică generată de COVID-19. Totuși, stabilirea unei baze solide pentru parteneriate pe termen mai lung este strict necesară”³.

² *Ibidem*, p. 161.

³ Iulian Groza, Nicu Popescu. *Politica externă a Republicii Moldova: O diplomație inteligentă pentru o țară puternică*, Chișinău, CEP USM, 2010, p. 4.

De-a lungul anilor Republica Moldova și-a creat o imagine de un partener internațional inconsecvent. Actorii interni au manipulat cu politica externă în scopuri politice și interese personale. Astfel, țara continuă să se confrunte cu o mulțime de probleme, cum ar fi: integritatea și independența sectorului de justiție, corupția, problema transnistreană, amenințările hibride, etc. Între timp, Moldova continue să se confrunte cu o mulțime de crize – epidemiologică, economică, energetică, instituțională și de securitate.

Guvernarea deschisă reprezintă o caracteristică esențială a unui stat democratic și un factor important în modernizarea activității publice. Aderarea Republicii Moldova încă din anul 2012 la Parteneriatul Guvernelor Deschise a exprimat dorința de a angaja politici necesare pentru un executiv mai deschis și mai transparent, mai responsabil și mai eficient.

Aceste deziderate s-au reflectat în angajamentele asumate de Guvernul Republicii Moldova prin cele patru planuri de acțiuni implementate până în prezent, începând cu anul 2012 și s-au concretizat prin măsuri privind deschiderea datelor publice, modernizarea serviciilor publice prin valorificarea potențialului tehnologic și al inovațiilor, încurajarea dialogului și colaborarea permanentă între instituțiile publice și societatea civilă.

În perioada anilor 2019–2022, Guvernul Republicii Moldova și-a ghidat activitatea conform angajamentelor asumate în Programele de activitate ale Guvernului, Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 și a reafirmat angajamentele Republicii Moldova cu privire la respectarea principiilor de bază ale PGD prin aprobarea și implementarea Planului de acțiuni pentru o guvernare deschisă pe anii 2019–2020, dar și crearea noului concept pentru elaborarea Programului pentru o guvernare deschisă pe anii 2021–2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada anilor 2021–2022.

Agenda guvernamentală deschisă, fie ca parte a planurilor naționale de acțiune sau ca parte a reformelor mai ample din sectorul public, provoacă în mod predominant și solicită o orientare din ce în ce mai cantitativă, eficientă și către rezultate imediate în Guvern. Acest lucru afectează și schimbă rolul și sarcina diplomaților de astăzi. Activitatea corpului diplomatic este afectată de creșterea extraordinară a actorilor societății civile atât la nivel național, cât și internațional și este un fapt bine cunoscut că diplomația publică în general este cea mai diversă, constructivă și credibilă atunci când este condusă de guverne în strânsă colaborare cu societatea civilă. Pe de altă parte, procesul de globalizare continuă le oferă diplomaților un mediu din ce în ce mai bogat, mai complex, mai interesant și totuși mai provocator în care să lucreze.

Diplomația publică este unul dintre cele mai noi concepte ale diplomației. Edmund Gillon a impus termenul de diplomație publică în mediul academic al SUA, în 1965. Diplomația publică se referă la „totalitatea activităților unui

*Guvern care lucrează cu agențiile non-statale și ajunge la opinia publică și privată în străinătate, care acoperă informații, printre altele, cultură, educație, precum și imaginea țării*⁴; „influența atitudinilor publice privind formarea și executarea politicii externe”⁵.

Diplomația digitală este un nou tip al diplomației, care a luat amploare în mod special atunci când izolarea a fost impusă la nivel mondial din cauza pandemiei generate de COVID-19. Diplomatul Mircea Malița afirmă că: „*principalele forme ale noii diplomații sunt multilateralitatea și diplomația la nivel înalt. Am mai putea menționa și diplomația tehnică*”⁶, sugerând importanța tehnologiilor moderne în relațiile internaționale, în special, al organizațiilor interguvernamentale și al diplomației digitale. Cristina Bodoni menționează faptul că „*diplomația digitală este mai mult decât diplomație publică 2.0; ea este o diplomație a secolului XXI, al cărei obiectiv central și permanent este protejarea intereselor și securității naționale în relațiile externe ale statelor, în toate spațiile naturale și virtual cunoscute de către om*”⁷.

Este foarte important ca serviciul diplomatic să includă pe agenda sa principiile guvernării deschise și să contribuie la o comunicare mult mai eficientă între Guvern și cetățenii. Astfel, prezentăm mai jos un model practic care ar asigura o abordare incluzivă, deschisă și participativă a angajării cetățenilor în procesele de luare a deciziilor și modalități prin care serviciul diplomatic ar putea include elementele acestui cadru în activitatea lor zilnică. Această poate contribui, de asemenea, la „infuzarea” unei abordări bazate pe dovezi a ciclului de luare a deciziilor.

Nivelul 1. Asigurarea accesului la informații

Guvernul difuzează informații publice cu privire la elaborarea politicilor, ceea ce le permite cetățenilor să aibă acces la informații relevante despre politicile guvernamentale, deciziile și acțiunile în conformitate cu cadrul legal existent.

Astfel, serviciile diplomatice ar trebui să le ofere cetățenilor acces la informațiile despre elaborarea politicilor, în special când vine vorba de diaspora care este interesată să se implice în crearea politicilor de acasă.

⁴ Kishan S. Rana, *21st Century Diplomacy a Practitioner's Guide*, Londra, The Continuum International Publishing Group, 2011, p. 77.

⁵ Nicholas J. Cull, *The evolution of a phrase*, în Nancy Snow, Nicholas J. Cull (coord.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, Londra, Routledge, 2020, p. 13.

⁶ Mircea Malița, *Diplomația. Școli și instituții*, București, Editura Politică, 1975, p. 320.

⁷ Cristina Bodoni, *Rolul diplomației digitale în sistemul de securitate internațional după declararea pandemiei cu SARS-CoV-2*, în *Gândirea militară românească*, București, Centrul tehnic-editorial al armatei, 2021, p. 156.

Analizând paginile web a 44 de instituții ale serviciului diplomatic al Republicii Moldova peste hotare, am constatat faptul că acestea relevă rezultate interesante în ceea ce privește implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor. Prin intermediul site-urilor misiunilor diplomatice sunt prezentate informații utile și importante despre aceste instituții, știri și evenimente; date de contact, etc. 42 de instituții ale serviciului diplomatic al RM nu au nici un mecanism legat de un feedback pentru cei care accesează pagina web sau orice mecanism care să-i implice în discuții cu privire la elaborarea politicilor, excepție făcând doar Ambasada Republicii Moldova în Emiratele Arabe Unite și Ambasada Republicii Moldova în Federația Rusă, deoarece au informat despre inițierea de către Biroul Relații cu Diaspora al Cancelariei de Stat a procesului de elaborare a proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național de stimulare a veniturilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2022–2026.

În această ordine de idei, s-a prezentat proiectul pentru consultare publică pe linkul (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/8484) și s-a încurajat implicarea activă a tuturor persoanelor interesate, cu sugestia de a prezenta propunerile, recomandările la poșta electronică a persoanei responsabile indicate în anunț.

Diplomația digitală constituie o parte componentă a diplomației publice 2.0 când are drept ca relațiile publice de implementare în relațiile cu cetățenii, reprezentanții mass-mediei, cu partenerii economici din țările acreditate, în special pe rețelele de socializare, pentru că constituie un spațiu datorită metodelor gratuite oferite ce pot fi utilizate în diferite situații, generând informații importante asupra cărora strategiile de comunicare politico-diplomatică pot fi dezvoltate și reajustate.

Este important de remarcat faptul că instituțiile serviciului diplomatic al Republicii Moldova au pagini web standardizate, același model fiind practic aplicat de toate misiunile diplomatice, consulat și reprezentanțe permanente pe lângă organizații internaționale. Acesta este un factor foarte important, având în vedere că cetățenii trebuie să poată recunoaște cu ușurință paginile web oficiale. Un alt element important constă în faptul că adresele de e-mail folosesc și numele de domeniu oficial: de exemplu, @mfa.gov.md. Ajustarea tuturor adreselor de e-mail ale Autorităților publice centrale, a început în anul 2011 ca parte a lansării platformei e-Transformarea de către Agenția de Guvernare Electronică.

Pe lângă paginile web ale serviciului diplomatic, în prezent cetățenii urmăresc liderii politici, ambasadorii, consulii, președinții, prim-miniștrii prin intermediul rețelelor sociale, care devin un loc foarte popular de interacțiune.

„Twiplomacy” este o tendință emergentă a diplomației de astăzi, astfel diplomații din diferite colțuri ale lumii au stabilit o rețea virtuală prin crearea

de conținuturi pe acesta platformă de socializare. Pentru mulți reprezentanți ai serviciului diplomatic, astăzi, Twitter a devenit un canal foarte puternic pentru diplomația digitală.

„Potrivit raportului *Twiplomacy 2014*, fostul prim-ministru moldovean, Iurie Leancă și-a lansat contul personal pe Twitter la data de 3 iunie 2013. Profilul, gestionat de însuși prim-ministru împreună cu o echipă responsabilă a Partidului Liberal Democrat, reflecta viziunile sale, și a fost relativ activ. Leancă, în general posta în limba română, dar în jur de 72% dintre tweet-urile sale constituiau retweet-uri de la alți utilizatori”⁸.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM (MAEIE) în anul 2012 și-a creat un cont pe Twitter, la solicitarea prim-ministrului, Iurie Leancă. Postările erau în limba engleză și erau realizate la două zile, de obicei, acestea prezentau activitățile Nataliei Gherman, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, dar și al lui Iulian Groza, ministrul adjunct al Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova⁷.

Actualul ministru de Externe și Integrare Europeană, Nicu Popescu, postează pe paginile sale de Twitter, Facebook, Instagram, Telegram, dar și pe pagina web personală nicupopescu.eu. Conținuturile publicate sunt realizate în limba română și reflectă activitatea zilnică a diplomatului moldovenesc sau unele redistribuiri de pe pagina MAEIE.

Astfel, pentru a facilita o comunicare mai eficientă între diplomați și cetățeni se propune diseminarea informațiilor de interes public prin intermediul paginilor web, paginilor instituțiilor diplomatice pe rețelele de socializare, dar și pe conturile personale ale diplomaților acreditați în străinătate sau prin intermediul mass mediei. Evident, că mijloacele tradiționale (evenimente culturale, mese rotunde, conferințe, panouri informative din cadrul instituțiilor acreditate în țările străine, etc.) nu trebuie neglijate, deoarece nu toată lumea este în mediul online. Informația trebuie prezentată într-un limbaj clar și accesibil pentru toți, cu scopul de a obține un feedback.

Nivelul 2. Consultații.

Pentru a obține feedback la orice document privind politicile publice, strategii sectoriale, inițiative locale, etc, Guvernul ar trebui să ia în considerare opiniile cetățenilor. Pentru a avea un răspuns din partea acestora este important ca Guvernul să furnizeze informații în prealabil și să le desfășoare. Dacă Guvernul

---

⁸ Veronica Crețu, *The Role of Diplomatic missions in Open Government*, on-line: https://www.diplomacy.edu/wp-content/uploads/2021/06/11031016115003_Cretu_28Library29.pdf, accesat 12.01.2022, 2014, p. 47.

reuşeşte să pună la dispoziție informații clare și într-un mod ușor de utilizat, acestea ar facilita într-adevăr o mai mare participarea cetățenilor la procesele de consultare.

Consultările implică atât platforme online, cât și acțiunile offline, unde cetățenii își pot exprima opiniile cu privire la problemele abordate. Câteva exemple de instrumente de consultare publică includ:

- Politică publică – încurajează cetățenii să se implice în mod constructiv ca factori de decizie în domeniul public.
- Dezbateri publice – permit cetățenilor să conștientizeze drepturile și responsabilitățile lor civice; să delibereze în mod colectiv asupra problemelor prioritare sau să-și exprime opiniile și preocupările.
- Bugetele publice – permit cetățenilor să înțeleagă și să influențeze deciziile cu privire la alocarea resurselor publice, monitorizarea cheltuielilor publice și tragerea la răspundere a reprezentanților guvernamentali în gestionarea resurselor financiare publice.

Consultările realizate de serviciul diplomatic au loc de obicei în format fizic sau în mediul online prin intermediul platformelor de comunicare, buletine informative. Cea mai utilizată fiind platforma particip.gov.md, lansată de Guvern în anul 2012, aceasta reprezintă sistemul informatic de consultare publică a actelor normative în Republica Moldova. Reprezentanții societății civile consideră însă că platforma nu este promovată adecvat și informația nu este suficient vehiculată, adică cetățenii nu sunt informații de ce proiect de lege este promovat și când. În perioada decembrie 2020 – ianuarie 2021, sistemul a fost în proces de testare. În acest context, ar fi binevenit de promovat platforma particip.gov.md pe paginile web ale serviciului diplomatic pentru a informa mai multe persoane despre existența și utilitatea acesteia.

Serviciul diplomatic al RM, deși nu organizează un număr impunător de consultări privind politicile publice, realizează astfel de activități. De exemplu, la data de 24 mai 2019, în incinta Ambasadei Republicii Moldova din Polonia a avut loc întâlnirea cu diaspora a reprezentanților Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale din Republica Moldova, Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, Biroului Relații cu Diaspora al Cancelariei de Stat al Republicii Moldova, Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare din Moldova și ai Organizației Internaționale pentru Migrație, Misiunea în Moldova.

La data de 23 iunie, 2020, BRD în cooperare cu Casa Națională de Asigurări Sociale a organizat o sesiune online cu diaspora. Au fost abordate aspecte de interes privind Acordurile internaționale în domeniul securității sociale încheiate de Republica Moldova cu alte state, implementarea acestora și perspectivele pe care le oferă pentru cetățenii RM aflați la muncă peste hotare. La sesiune au participat reprezentanți ai diasporei moldovenești din Turcia, Italia, Federația Rusă, Israel, Germania, Belgia, Cipru, Polonia, Austria, Kazahstan, Marea

Britanie. La data de 22 octombrie, BRD a organizat o sesiune online cu diaspora dintr-o serie de țări din Orientul Mijlociu, la care au fost invitați factori de decizie din cadrul unor ministere și instituții ale Republicii Moldova: MSMPS, MECC, Biroul Migrație și Azil, MAEIE, Cancelaria de Stat. Diaspora a fost reprezentată de cetățeni moldoveni stabiliți în Liban, Siria, Regatul Hașemit al Iordaniei, Emiratele Arabe Unite și Statul Qatar. La dialog au participat și ambasadele țării noastre acreditate în Republica Turcia (acreditată prin cumul în Regatul Hașemit al Iordaniei și Republica Liban), în Emiratele Arabe Unite și în Statul Qatar. Dialogul a cuprins o gamă largă de subiecte de interes prioritar pentru cetățenii moldoveni stabiliți în țările respective: facilitarea perfectării documentelor de identitate și a altor acte, facilitarea comunicării cu instituțiile de stat din Republica Moldova și cu misiunile diplomatice, modalitățile de sprijin pentru păstrarea identității lingvistice și culturale, facilitarea perfectării documentelor pentru pensii sau facilități sociale.

Nivelul 3. Participarea în luarea deciziilor.

Participarea activă la luarea deciziilor înseamnă că cetățenii independent își asumă un rol în modificarea procesului de elaborare a politicilor. Pentru a sugera diferite opțiuni politice, cetățenii au nevoie de date pe baza cărora să-și creeze analizele, să argumenteze diferitele alternative și soluții pe care le propun.

Astfel, Platforma date.gov.md este un pilon-cheie pentru agenda de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare) și are drept scop facilitarea accesului cetățenilor la datele ministerelor și instituțiilor administrației publice centrale. Inițiativa Date Deschise exprimă interesul executivului pentru dezvoltarea unei guvernări transparente și aplicarea inovațiilor în sprijinul cetățenilor. În acest fel, autoritățile devin mai receptive, iar cetățenii pot participa activ la procesul de luare a deciziilor. Accesul la date guvernamentale cu caracter public reprezintă o inițiativă inovatoare în cadrul guvernelor.

Este important de menționat că tehnologiile moderne joacă un rol important în acest proces și pot să ducă la consolidarea societății. Permite fiecărui cetățean să participe la crearea unei comunități mai active și interconectate. Modelul de democrație participativă permite cetățenilor să acorde prioritate la ceea ce este important pentru ei, pe baza nevoilor reale. Astfel, se deschid oportunități pentru dezbateri publice, sesiuni de comunicare interactive pe problemele comunității, sesiuni participative ale diferitelor grupuri comunitare pentru a dezbate domeniile prioritare pentru finanțare sau pentru renovare, pentru subvenționare, etc. Tehnologia ar putea aduce într-adevăr o valoare suplimentară, care ar putea fi utilizată în organizarea sondajelor de opinie.

Prin intermediul serviciul diplomatic, sunt asigurate măsurile necesare ca diaspora să poată vota și să-și facă vocea auzită. Astfel, o cotă mai mare de alegători pot participa la vot, fapt confirmat de alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, atunci când 212 145 de alegători și-au exercitat dreptul constituțional de vot, în cadrul celor 150 de secții de votare constituite peste hotare. Este important de menționat faptul că în urma înregistrării prealabile a cetățenilor RM pe platforma <http://inregistrare.cec.md/> sau prin cererea scrisă, individuală sau colectivă, depusă la Comisia Electorală Centrală, misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova, numărul de secții de votare au fost deschise cu 11 mai multe în comparație cu numărul celor 139 de secții de votare la scrutinul prezidențial din 2020. Deși este o procedură opțională, aceasta oferă posibilitatea de a stabili numărul estimativ al alegătorilor aflați peste hotarele țării și din stânga Nistrului, în vederea constituirii secțiilor de votare suplimentare, precum și de a determina numărul estimativ al buletinelor de vot ce vor fi distribuite secțiilor de votare respective.

Nivelul 4. Participarea la procesul de evaluare și monitorizare.

Varietatea instrumentelor digitale ajută la monitorizarea calității serviciilor publice, la ierarhizarea anumitor instituții, la semnalarea problemelor și domeniilor care necesită o atenție deosebită – toate acestea făcând parte din activitatea de monitorizare și evaluare în care cetățenii ar trebui să se poată angaja pentru a le reaminti funcționarilor guvernamentali despre responsabilitatea acestora, dar și despre angajamentele, promisiunile realizate. Astăzi cetățenii și societatea civilă joacă un rol important atunci când vine vorba de sporirea responsabilității funcționarilor publici, reducerea corupției și îmbunătățirea calității serviciilor. De aceea, monitorizarea și evaluarea reprezintă adevărate instrumente de responsabilizare socială și sunt esențiale pentru nivelul 4, deoarece implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor și funcționarea acestora constituie adevărate beneficii atât pentru cetățenii cât și pentru sectorul public. Locuitorii pot contribui foarte mult la îmbunătățirea transparenței și influențarea în luarea deciziilor, iar funcționarii publici beneficiază de un management transparent și legitim.

Furnizarea eficientă a serviciilor publice către cetățeni este crucială pentru reducerea sărăciei și realizarea obiectivelor de dezvoltare. Cu toate acestea, nu este suficient axarea doar pe mecanismele „de ofertă”. Există necesitatea „cererii” de a furniza servicii, astfel încât utilizatorii serviciilor publice să fie mai bine informați cu privire la drepturile lor și la posibilitatea de a-și exercita drepturile prin monitorizarea calității serviciilor publice și tragerea la răspundere

a persoanelor competente. Experiențele din întreaga lume au demonstrat că utilizarea informațiilor privind performanța furnizorilor de servicii atât din partea Guvernului cât și a actorilor societății civile, pot duce la îmbunătățirea considerabilă a transparenței publice și a responsabilității care, la rândul lor, conduc la standarde de calitate mai înalte în livrarea serviciului.

Observăm faptul că în RM serviciul diplomatic nu este implicat în procesul de monitorizare și evaluare, deși acesta ar putea juca într-adevăr un rol mult mai mare în asigurarea angajamentului cetățenilor în monitorizare și evaluare. Misiunile diplomatice ar putea să le ofere reprezentanților diasporei posibilitatea de a prezenta un feedback prin intermediul mediului online și offline. De exemplu, ar putea fi organizate sondaje simple pentru cei care beneficiază de serviciile misiunii sau pe pagina web poate fi creată o rubrică specială pentru un feedback, cu referire la utilitatea informației reflectate pe site, funcționalitate paginii, etc. Serviciul diplomatic poate fi un intermediar și facilitator în procesul de implicare a cetățenilor în activitatea de monitorizare și evaluare a diferitor politici, strategii, etc. Acestea ar putea oferi spații special amenajate în mediul online sau offline, unde să fie lăsate feedbackuri și apoi redirectionate către instanțele vizate.

Pentru a realiza cele 4 niveluri de implicare a cetățenilor este nevoie de o voință politică, precum și de angajament, sprijin și îmbunătățiri semnificative în sectorul public. Sectorul public ar trebui să creeze o viziune pe termen lung privind implicarea cetățenilor în elaborarea politicilor, deschiderea către schimbare, să devină receptiv la noi idei și să accepte că ideile bune ce pot veni de la oricine, de pretutindeni, să răspundă nevoile oamenilor. Societatea are nevoie de persoane competente, capabile să realizeze sisteme de management al administrației publice eficiente, credibile, de încredere și să ofere soluții la problemele cetățenilor.

Implicarea activă a serviciului diplomatic în stabilirea unei comunicări eficiente între cetățeni și Guvern va determina realizări de politici mai bune, axate pe necesitățile cetățenilor, o mai mare încredere în instituțiile statului, planuri de acțiuni determinate cu termeni bine stabiliți, creșterea integrității publice, utilizarea mai eficientă a resurselor, îmbunătățirea serviciilor, transparență, eficientizarea timpului, simplificarea unor proceduri, diminuare corupției, informarea cetățenilor, inovare, asigurarea accesului la informații publice, antrenarea cetățenilor în procesul decizional, sporirea credibilității Republicii Moldova pe arena internațională, dezvoltarea de noi parteneriate, etc.

În această ordine de idei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM ar putea începe să joace rolul de „lider” în sectorul public și să fie printre primele ministere care a promovat reformele ambițioase ale guvernării deschise în activitatea lor.

Concluzii

Serviciul diplomatic moldovenesc trebuie să se ocupe de nevoile imediate ale țării, să promoveze o politică externă a țării, să mobilizeze sprijinul internațional în depășirea crizelor, să contribuie la crearea unui mediu non-conflictual în relațiile sale cu toți actorii regionali și globali, să construiască parteneriate economice și de securitate solide și pe termen lung, să valorifice pe deplin oportunităților oferite de partenerii internaționali pentru a avansa dezvoltarea economică și democratică a țării, să participe la consolidarea rezistenței împotriva amenințărilor hibride externe. Diplomația Republicii Moldova ar trebui să găsească instrumente și sinergii în parteneriatele regionale și multilaterale, de asemenea aceasta ar trebuie să se implice activ, să participe la crearea și implementarea unor pachete de reforme în domeniul securității, justiției, economic, anticorupție, materie civilă.